

Νεολιθικός Οικισμός Χοιροκοιτία

Χρύσα

ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

■ Χοιροκοιτία

Νεολιθική Εποχή

- Η περίοδος ονομάστηκε Νεολιθική κατά τη συνήθη πρακτική του χωρισμού της ιστορίας σε τρεις περιόδους (βλ. [Σύστημα τριών εποχών](#)). Αρχικά χωριζόταν μεθοδολογικά από την ύπαρξη τριπτών ή λειασμένων λίθινων εργαλείων (μυλόπετρες, πελέκεις), καθώς τα εργαλεία αυτά δεν υπήρχαν στις προηγούμενες περιόδους [Παλαιολιθική](#) και [Μεσολιθική](#). Αργότερα η περίοδος ταυτίστηκε με την αρχή του τροφοπαραγωγικού "σταδίου", καθώς και με τη μόνιμη εγκατάσταση και τη χρήση της κεραμικής. Τα τελευταία χρόνια θεωρείται ότι η εξημέρωση των ζώων και των φυτών, η μόνιμη εγκατάσταση και η κεραμική είναι πρακτικές πιο περίπλοκες και οι άνθρωποι δεν τις υιοθετούν συλλήβδην αλλά ανάλογα με τοπικές κοινωνικές διεργασίες. Είναι για παράδειγμα γνωστό ότι στις [Σιδηρές πύλες](#) του [Δούναβη](#) και στην κεντρική [Ευρώπη](#) συνυπήρχαν χρονικά κοινότητες [τροφοσυλλεκτών-κυνηγών](#) και καλλιεργητών. Ο όρος Νεολιθική χρησιμοποιείται τα τελευταία χρόνια περισσότερο ως χρονολογικό στοιχείο, ως εργαλείο των αρχαιολόγων για την καλύτερη συνεννόηση. Πάντως με τις αυξανόμενες δυνατότητες της ραδιοχρονολόγησης και της δένδροχρονολόγησης, όλο και περισσότεροι αρχαιολόγοι τείνουν να χρησιμοποιούν τελευταία απόλυτες χρονολογίες.

Οικισμός Χοιροκοιτίας

- Η **Χοιροκοιτία** είναι ο καλύτερα διατηρημένος [προϊστορικός](#) οικισμός της [Κύπρου](#), που χρονολογείται από την μεταγενέστερη φάση της ακεραμικής [νεολιθικής περιόδου](#) (γύρω στο 7000 π.Χ.). Το [1998](#) κηρύχθηκε [Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς](#) από την [UNESCO](#).
- Το όνομα λέγεται ότι πιθανώς προήλθε από την λέξη [χειρογητιά](#) που υποδηλώνει άσκηση της [χειρομαντείας](#). Κατά άλλη άποψη ίσως προήλθε από την πιθανή αρχική ονομασία *Ιεροκοιτία* (Ιερός χώρος). Άλλοι υποστηρίζουν ότι η ονομασία προήλθε από τις λέξεις [γύρος](#) και [οικία](#) λόγω του ότι οι προϊστορικές καλύβες που ανακαλύφθηκαν εκεί ήταν στρογγυλές. Ακόμη η παράδοση λει πως προήλθε από την φράση *Χαίρε Κιτία* που απηύθυνε η περιβόητη και μυστηριώδης [Βασίλισσα της Κύπρου](#) σε κάποια φίλη της από το [Κίτιον](#). Υποστηρίχθηκε επίσης ότι ίσως η ονομασία προήλθε από το φυτό [ανόνη](#) ή [χερομολία](#). Με την απλούστερη ονομασία χερομολία το φυτό απαντάτο καλλιεργούμενο στη Κύπρο, αυτή η εκδοχή όμως θεωρείται πολύ απίθανη.
- Ο οικισμός είναι κτισμένος στην απότομη πλαγιά ενός λόφου που βρίσκεται στη δυτική όχθη του ποταμού [Μαρωνίου](#), σε απόσταση 6 χλμ. από τη θάλασσα. Αποτελεί ένα από τα εντυπωσιακότερα δείγματα πρώιμης μόνιμης εγκατάστασης πληθυσμών στο νησί. Στα δυτικά, όπου ο οικισμός δεν είναι φυσικά οχυρωμένος, ανεγέρθηκε ένας πλατύς τοίχος περίφραξης. Το κτίσιμό του προϋποθέτει συλλογική προσπάθεια, γεγονός που υπονοεί σύνθετη κοινωνική οργάνωση.
- Τα σπίτια της Νεολιθικής Χοιροκοιτίας ήταν απλά κατασκευασμένα. Στα θεμέλια και στα κατώτερα μέρη χρησιμοποιήθηκαν λιθάκια (πέτρες) του ποταμού, ενώ στα ανώτερα ελαφρότερα υλικά, όπως [πηλός](#) και [πλιθάρια](#). Τα κατώφλια ήταν υπερυψωμένα, τα θυρώματα μικρά για προστασία από τις πλημμύρες, τα δάπεδα από πηλό και η στέγη θολωτή ή επίπεδη. Τη στέγη αποτελούσαν οριζόντια δοκάρια, πάνω στα οποία υπήρχαν [καλάμια](#) και κλαδιά, καλυμμένα με πηλό. Στο μέσο της οικίας υπήρχε [εστία](#) για το μαγείρεμα, το φωτισμό και τη θέρμανση. Φαίνεται πως το εσωτερικό των οικιών κοσμήτο με [τοιχογραφίες](#). Παρόλ' αυτά η κακή κατάσταση των τοιχογραφιών δεν επιτρέπει στους μελετητές να συμπεράνουν αν τα διακοσμητικά σχέδια είναι γεωμετρικά ή εικονιστικά.

Ταφικές Συνήθειες

- Τους έθαβαν μαζί με τα πράγματα τους γιατί νόμιζαν πως θα τα πάρουν μαζί τους στην άλλη ζωή.

Κτίσιμο σπιτιών και επιλογή χώρου

- Ήταν χτισμένα από πηλό και η βάση τους ήταν από πέτρες και η στέγη τους από καλάμι. Τα έκτιζαν κοντά στην φύση και σε ποτάμια.

Ένας γειτονικός νεολιθικός οικισμός Καλαβασός Τέντα

- Ο οικισμός ανακαλύφθηκε στα 1947 από τον Πορφύριο Δίκαιο, τότε Έφορο του Τμήματος Αρχαιοτήτων. Από το 1976 τέθηκε σε εφαρμογή το Ερευνητικό Πρόγραμμα της Πεδιάδας του Βασιλικού από την Αμερικανική Αρχαιολογική Αποστολή του Πανεπιστημίου του Brandeis, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Ian Todd, ο οποίος ανέσκαψε τον οικισμό της Τέντας.

Ο οικισμός, που περιβάλλεται από τοίχο περίφραξης, αποτελείται από ένα σύνολο κτισμάτων με κύριο χαρακτηριστικό την κυκλική κάτοψη. Το πάνω μέρος των τοίχων ήταν κτισμένο από πηλό, άχυρο, πλίνθους και βότσαλα, ενώ το κάτω μέρος που είναι ορατό σήμερα, είναι λίθινο. Οι στέγες ήταν επίπεδες ως επί το πλείστον. Στο εσωτερικό των οικιών υπήρχαν εστίες και λιθόκτιστες εξέδρες. Οι νεκροί θάβονταν σε λάκκους που ανοίγονταν στο δάπεδό των οικιών ή στον ανοικτό χώρο μεταξύ τους.

Οι εσωτερικοί τοίχοι των κατοικιών είναι επενδυμένοι με πηλό που φέρει κάποτε γραπτή διακόσμηση. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί η εξαιρετικά σπάνια διακόσμηση ενός κτηρίου, όπου διακρίνονται δύο ανθρώπινες μορφές με υψωμένα χέρια.

Οι διατροφικές ανάγκες των κατοίκων καλύπτονταν από την κτηνοτροφία, τη γεωργία, το κυνήγι και τη συλλογή άγριων καρπών. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν ήταν φτιαγμένα από λίθο και οστά.

